ڕێبوار سیوەیلی:

دوای ئاشكرا بوونی گرووپەكەی شێخ زانا ڕستەیەك كە سەرەتای شەهادەت هێنانە بە ئایینی ئیسلام كەوتۆتە خەتەرەوە كەواتە كۆی ئایین لەمەترسیدایە

گرووپی شێخ زاناو پرسەكانی سێكس و تیرۆرو توندڕەوی و پەیوەندیان بە ئایین و ڕۆڵی زانكۆو دامەزراوەكانی دیكەی كۆمەڵگای كوردی لەبەرامبەر گەشەكردنی توندڕەویداو دواجار چۆنیەتی ڕووبەڕوو بوونەوەیان، ئەو پرسانەن كە لەو گفتوگۆیەدا لەگەڵ ڕۆشنبیرو مامۆستای زانكۆ ڕێبوار سیوەیلی قسەیان لەسەر دەكەین.

هەڤپەیڤین: بێستون نوری

*** گرووپی ناسراو بە "گرووپی شێخ زانا"، كە لەسەر شاشەی تەلەفزیۆن كردەوەكانیان نیشان درا، پێتوایە ئەوانە تیرۆریستن، یان شەوازن؟**

– دەكرێ بڵێین هەردووكیانن، هەم تیرۆریستن، هەم بەبەراورد بە كۆی مرۆڤەكانی وڵاتی ئێمە ڕیزپەڕیشن. گرووپی شێخ زاناو ئەندامەكانی ئەو گرووپە تیرۆریستن بەو مانایەی كە ئەو كارەی دەیكەن دەستدرێژییەكی جەستەیی، ڕووحی، مەعنەوی، ئەخلاقییە بۆ سەر قوربانییەكان و ژیانی هاوبەشی هەموومان بەهۆی وەگەڕخستنی شەپۆلێك لە ترس و تۆقاندن كە شێرازەی ئاسایی ژیان دەشێوێنێ. بەڵام ئەمانە ڕیزپەڕیشن چونكە وەكو گرووپێك، كە چەند بەهایەكی ناوەكی بۆخۆیان دروستدەكەن و پەیوەندییەكانی خۆیان لە ڕێگەیانەوە ڕێكدەخەن تا بتوانن لە ڕێگەیەوە خۆیان پابەندی یەكتر بكەن و خۆیان بەیەكترەوە هەڵوگیربكەن، ئەمەش تا ئەندازەیەكی زۆر بۆ ڕێگرتن لەئاشكرا بوونیان. لێرەدا سێكس دەبێتە فاكتەرێك بۆ ئەوەی ئەوان هەریەكەیان ئەوانیتر بكاتە بارمتەی خۆی و هیچیان نەتوانێ ببێتە هۆكاری ئاشكراكردنی ئەوانی دیكە، چونكە هەركەسە بەجۆرێك ئەتككراوە و كراوەتە بارمتە، كە هەموو ئاشكراكردنێكی (دەستی بكوژی) ئەوانیتر دەبێتە هۆی ئاشكرابوونی (قووندەری) خۆیشی!. لەراستیدا لێرەدا سێكس بۆخۆی ئامانج نییە، بەقەدەر ئەوەی هۆكارێكە بۆ هەڵوگیركردن و پابەندبوونی ئەندامانی گرووپ بەیەكترەوە لەپێناوی ئەنجامدانی كاری تیرۆریستیدا. كەواتە ئەوەی ئامانجە (تیرۆر) و تۆقاندنە بەبێ ئەوەی ئەم تۆقاندنە ئامانجێكی سیاسیی ڕووتی هەبێت. سێكس بەو مانایە هۆكارێكی ڕووشكاندنە، چونكە ئێمە لە كۆمەڵگایەكدا دەژین كە تا ڕادەیەكی زۆر كوشتن قەبووڵ دەكات و بكوژ لە كۆتاییدا (ئازا) و (بوێر) و (چاونەترسە). ئەدەبیاتی فۆلكلۆریی ئێمە پڕە لە ستایشكردنی بكوژ و چەتە و ڕمب و خەنجەر وەشێن. زۆریشن ئەو پیاوكوژانەی دوێنێ كە لەئەمڕۆدا وەك مرۆڤی نیشتیمانپەروەر و ڕێزلێگیراو ئەم و ئەو دەبینن. بەڵام سێكسكردن بەو تێگەیشتنەی لە كۆمەڵگای ئێمەدا باوە، ئابڕووچوونی ئەخلاقی و كۆمەڵایەتی بەدواوەیە. جا بۆیە ئاساییە گرووپی شێخ زانا بەردەوام ئەوەیان بۆ گرنگتر بووە كە وەك (قوندەر) ئاشكرا نەبن، نەك وەك (بكوژ). لێرەوە ئەوان (قوون)ی خۆیان كردۆتە بارمتەی (دەست)ی خۆیان، كە هەروەكچۆن دەستێكی شایەتمان هێنەرە، ئاواش دەستێكی بكوژە و دەستێكی ئاماژەكەریشە و لە كاتی ئاشكرابوونیدا ئاماژە دەكات بۆ قوونی ئەوانیتر تا ڕیسوایان بكات. ئەمەش ئەوەمان بۆ دەردەخات كە بكەر لەم تیرۆرەدا قسەكەری یەكەمی نێرینەیە و یەكەم قسەیشی لەكاتی كەشفبوونیدا ئەوەیە كە دەڵێت: (ئەگەر من بكوژ بم، ئەوان قوندەرن).. بەمەش بۆ ماوەیەكی كاتی، (تا ئەوكاتەی قسەكەرێكی دی باس لە بكووژیی خۆی و قوندەری ئەم دەكات)، هەم قوندەریی خۆی دەشارێتەوە، هەم سووكە متمانە و شانازییەكیش بە بكووژیی خۆیەوە دەكات و دەشزانێت كۆمەڵگا نرخێكی زیاتر بۆ بكوژ دادەنێ تا قووندەر. لێرەوە دەتوانین باشتر لە ئەو متمانەیەی شێخ زانا تێبگەین كە لە كاتی قسەكردندا پێوەی دیاربوو. چونكە ئەو نەیزانیوە كاتێ ئەوان بە قوندەر و خۆی بە بكوژ لەقەڵەم دەدات، ئەوانیش هەمان شت بەرامبەر بە ئەو دەكەن و ئاشكرای دەكەن كە هەم بكوژی گەورە و هەم قوندەری مەزن بۆخۆیەتی! كەواتە ئەم گرووپە بەهۆی ئەتككردنی سێكسیانەی یەكترەوە، ویستویانە ڕێبگرن لەوەی هیچ یەكێ لەو ئەندامانە بیر لەوە نەكاتەوە ببێتە هۆكاری كەشفبوونی ئەوانیتر. ئەمەش لەبەر ئەوەی ئێمە لەكۆمەڵگایەكدا دەژین كەكاری سێكسی لادەرانە تێپەڕاندنە لەسنوورێكی ئەخلاقی، بەتایبەتی ئەگەر ڕەگەزەكان هاورەگەز بن، نێر و نێر، یان مێ و مێ. مرۆڤ بەوەی كە لێی ئاشكرابێ كاری سێكسی و شەوازی ئەنجامداوە، حەیاچوون و ئابڕووچوونێكی كۆمەڵایەتی گەورەی بەدواوەیە، بۆیە دێت ئەم جۆرە لە نزیكبوونەوەی جەستەیی بەكاردێنێ بۆ ئەوەی ڕێ لەو ئابڕووچوونە بگرێ. كەواتە گرووپەكەی شێخ زانا هەردووكیانن، بەڵام ئامانجەكەیان تیرۆرە و ئەوانە بەپلەی یەكەم تیرۆریستن، لە ناو مێژوویەكیشدا سەریانهەڵداوە و كوردن و برای خوێنی و دینیی ڕاستەقینەی ئێمەن.. بەڵام ئەوان تیرۆریستن، بەو مانایەی كە هوشیارن بەرامبەر بەو كارەی كە دەیكەن و كردوویانە، ڕێگرو چەتەو گیرفانبڕی گێل نین، خەڵكانێك نین كە نەزانن چی دەكەن، دەزانن چۆن زۆرترین تۆقین و ترس دروست بكەن لەم كۆمەڵگایەدا. ئەوانە بەناو كۆمەڵێ پەیوەندیی تایبەتیدا دیدار و سەروكاریان لەگەڵ كەسانێكی زۆر هەبووە، زوو كوشتنیان هەموو ئەم شتانە بۆ ماوەیەكی كەم دادەپۆشێ.. لەگەڵ ئەوەشدا ئەوان وریابوون بەرامبەر بەساتەوەختی ئابڕووچوون و ئاشكرابوون، بۆیە لەڕێگەی ڕووشكاندنی یەكترەوە هەر یەكەیان ئەویدیكەی كردۆتە بارمتەی خۆی، بۆ ئەوەی ڕێ بگرێ لەوەی كەخۆی و گرووپەكەش كاشكرا ببێ. دیارە ئەمەش پیشەی مرۆڤی ترسنۆكە. شێخ زانا و گرووپەكەی لە ڕیزی هەموو كۆنە بەعسی و جاش و موستەشار و خیانەتكارەكانیتری دیكەی نەتەوەی ئێمەدان و ئەوانەش لە زوومرەی ترسنۆكترین و شەرمەزارترین مرۆیەكانی ئەم كۆمەڵگایەن.

*** ساڵانێكە كردەوەی تیرۆریستی لە وڵاتی ئێمەدا ڕوو دەدات، هەمیشە دەگوترا ئەنجامدەرانی كردەوەكان عەرەبن، یان خەڵكانێكن لە دەرەوەرا دێن، تۆ لەدوای ڕووداوی یەكی شوبات لە كۆڕێكی هاوبەشدا لە سەنتەری ئالا، گوتت: (تیرۆر لە ناوەوەیە و تیرۆریستەكان خەڵكی ئەم وڵاتەن)، ئێستا لە ئاشكراكردنی گرووپی شێخ زانا و گرووپەكانی دیكە دەركەوت كە ئەندامەكانی ئەو گرووپانە كوردن، پێتوایە زەمینەی تیرۆر و توندوتیژی لە كوردستان ئەوەندە قووڵ بێت؟**

– هەموو نیشانەكانی دوای تەقینەوەی یەكی شوبات، هەموو نیشانەیەكی ئەو شوێندەستانەی كە ئەمانە بەجێیان هێشتن، شوێندەستی كەسانێك بوون شارەزا بەم شارە و تا ئەندازەیەكی زۆر بەناوچە جیاوازەكانی ئەم وڵاتەی ئێمە. ئەو ڕێژەیەی كەرەستەی تەقەمەنی كە بەكاریان دەهێنا، ڕێژەیەك نەبوو ئێمە بڵێین لەدەرەوە دێ، چونكە تۆ ئەگەر لەدەرەوەی سنووری كوردستان كەلوپەلی تەقینەوە بهێنی، دەتوانی هەرجارەی بڕێكی زۆر كەم بهێنی و ئەوەش لە ماوەیەكی دوورودرێژدا. ڕاستە ئەوان سەردەمی لێدان و ڕمانی بەعسییەكان، (كە زۆربەی هێزەكانی ئێمە سەرقاڵی فڕكان فڕكانی سەیارە و تاڵانكردن بوون لە موسڵ و كەركووك و بەغدا)، بە هەڵێكی زێڕین زانیوە و بەئارەزووی خۆیان وڵاتیان پڕكردووە لە تەقەمەنی، بەڵام ئەو بڕەی ئەوان لەتەقینەوەكانیاندا بەكاریاندەهێنا و پێیانەوە گیران، ئەو شوێندەستانەی جێیان دەهێشتن، ئەو شوێنانەی بۆ تەقاندنەوە دەستنیشانیان دەكردن، هەر هەموویان بەڵگەی ئەوەیان بەدەستەوەدا كە ئەوانە خەڵكی ئەم وڵاتەن، خەڵكی ئەمشارەن، هاوزمانی ئێمەن و برای ئێمەن. لەواقیعدا كەسمان ناتوانین بڵێین ئەوان برا و هاوزمانی ئێمە نین، ئەگەر چەمكی (برایەتی) بەدیوێكدا چەمكی كۆمەڵگایەكی خێڵەكی بێت، ئەوە شێخ و گرووپەكەی برا و ئەندامی خێڵەكەی ئێمەن. بەڵام بەپێی لۆژیكی خێڵایەتی باشییەكەی لەوەدایە كە هەم بكووژ و هەم قوندەر لە خۆمانن و بێگانە ئەمەی لەگەڵ نەكردووین..

لەلایەكیترەوە، ناتوانین هەموو ئەو توندوتیژیانەی لەكۆمەڵگای كوردی و لەمێژووی كورددا ڕوویانداوە بكەین بەپێشزەمینە بۆ دروستبوونی ئەوانە، توندوتیژی و شەڕانییەت بەشێكە لە تەبعی مرۆڤ و ئاژەڵ و سرووشت و لە قۆناغی ژیانی كۆمەڵگاكاندا لەناو پەیوەندییەكان و كارەساتە سروشتییەكانەوە دروستدەبێت، بەڵام تیرۆر تەنیا كاری مرۆڤگەلێكە كە بەپێی پلانێكی تایبەت و بەبەرنامە، دەستدەخەنە ناو هەموو هاوسەنگییەكی ڕێژەیی و ئاسوودەییەكی كاتیانەی كۆمەڵگاكانەوە. بۆیەش دەڵێم هاوسەنگی ڕێژەیی و ئاسوودەیی كاتی، چونكە لە جیهاندا هیچ كۆمەڵگایەكی هاوسەنگ و ئاسوودەی ڕەهامان نییە. گرووپی دەستگەمەی شێخ زانا تیرۆریستن بەمانایەكی جیاواز: كۆمەڵگای ئێمە بەدرێژایی مێژوویەكی زۆر، بەتایبەتی هەر لە ئەمارەتەكانەوە، بەدەر و خاڵیی نەبووە لەشێوازەكانی توندوتیژی، هەتا دەگاتە سەردەمی شێخ مەحمودی حەفید، كۆماری مەهاباد، ئاگری داغ، سمكۆی شكاك، بەكەمێ جیاوازییەوە سەردەمی بارزانی بەتایبەتی سەبارەت بە قەدەغەكردنی ڕاوی ئاژەڵە كێوییەكان، ئەمجا سەردەمی هەردوو شۆڕشی چەكداری و ڕزگاریخوازی نوێ، هەتا دەگاتە ساڵانی شەڕی ناوخۆیی و ساڵانی دوای ڕاپەڕین و ئاشتبوونەوە و یەكخستنەوەی هەردوو ئیدارە، نیشتەجێكردنەوەی ئاوارەكان لە سلێمانی و هەولێر، داگیركردنی زەویوزار و خانووەكانیان، پاشان ئەو جۆرەی تیرۆر كە من ناومناوە (تیرۆری شاراوە)، كە زیاتر لەناو پەیوەندییە ئیدارییەكانی ئەم پازدەساڵەی دواییدا پیادە دەكرێ، هەموو ئەمانە بەبێ توندوتیژی مەیسەر نەبوون و نابن. توندوتیژی بەشێكی سەرەكی بووە لەپێكهاتەی كۆمەڵگای ئێمە، مرۆڤی ئێمە بەر لەهەر شتێك مرۆڤێكی توندوتیژە، ئەمەش بەو مانایە نییە كۆمەڵگای ئێمە خاڵییە لەهەموو لێبوردەییەك، بەڵام لەڕاستیدا زۆر ئاسانە تۆ لەناو ئەم مێژووەدا داهێنان لە توندوتیژیدا بكەی. چونكە بەشێك لەجەستەی تۆ ڕاهاتووە لەسەر توندوتیژی و ئەم وزەیە لە هابیتۆس و خووی جەستەیی ئێمەدا بەسرووشتیی بووە. هەر لە بڕینەوەی درەختەوە تاكوشتنی بۆق و قرژاڵ و چۆلەكە و سزادانی هەموو ئەو ئاژەڵانەی وەك كەر و هێستر و مانگا و بزن و مەڕ، كە پێش هاتنی كورد بۆ ئەم ناوچەیە لێرە بوون و لە دەوروبەرمانن، قوربانیی ئەم توندوتیژییەن. لەبەرامبەر ئەمەشدا ئێمە بە درێژایی مێژوو، هەتا سەردەمی (نالی)، (شێخ ڕەزا) و (ڕەشید نەجیب) و تا (مەحمود زامدار) و (شێرزاد حەسەن)، هیچ پرسیارێكمان نییە سەبارەت بە ناتوندوتیژی و لەسەر ئەوەی بۆچی ئەو ئاژەڵ و درەختانە سزا دەدرێن و دەكوژرێن. بۆ بێچووە پشیلەیەك دێتە ماڵمانەوە، بەر لەوەی بمانەوێ هەر شتێكی دیكەی لێ بكەین، دەمانەوێ بیكوژین.. لە سەردەمی شۆڕشی چەكداریدا چەندە فیشەكمان ناوە بە دووژمنەوە ئەوەندەش تەقە لە ئاژەڵی كێوی، مارمێلكە و كۆترەباریكە و كەو و سوێسكە و كیسەڵ و حاجی لەقلەق و ماسیخۆرە كراوە. ئێمە ماسی بە (قومبەلە) و (T.N.T) ڕاو دەكەین. (لووغم) بۆ ڕێوی و دەڵەك و چوالوو دەنێینەوە. ئێمە (شێرەی سەگ كوژین) و بەیانیان زوو بەسەر شەقامی دەرەكی سلێمانی تاسلووجە و سەدمەتری هەولێردا بڕۆ بزانە نیشانەی چ مرۆڤگەلێ بەجێماوە و چ قەسابخانەیەك هەڵخراوە بۆ سەگ و پشیلە كە تەنیا گوناهیان ئەوەیە لەمپەڕی شەقامەڕێوە بپەڕنەوە بۆ ئەوبەر! ئەم مرۆڤانەی ئەو تاوانانە دەكەن هەر ئەوانەن كە خۆیان بە خودا پەرست و مسوڵمان و كوردی ڕاستەقینە دادەنێن و هەر ئەوانەشن كە لە چێشتخانەكاندا، بە چوار شیش كەباب و قۆزی و لاتەڕاف تێر ناخۆن. لەبیرت نەچێ كە لە هیچ شوێنێكی دنیادا وەكئەوەی ناو چێشتخانەكانی ئێمە، بەرماوە نامێنێتەوە. گەورەترین تاوان و توندوتیژیی ئێمە لە وەزارەتی تەندروستی و قەسابخانەكان و چێشتخانەكانەوە بەرامبەر بە سامانی ئاژەڵ و باڵندەكان دەستپێدەكات. **لە دوای بەعسییەكان، نەبوونی سیاسەتێك بۆ خواردن گەورەترین دووژمنی ئێمەیە.** برادەر، ئێمە لە قوتابخانەدا یەك دێڕ لەسەر ناتوندوتیژی و لێبووردەیی ناخوێنین. توندوتیژی لەكۆمەڵگای ئێمەدا نەبۆتە پرسیار، ڕۆشنبیرییەكمان نەبووە كە بەرپەرچی توندوتیژی بداتەوە و ناتوندوتیژی لەم كۆمەڵگایەدا ڕەواج پێبدات. بەڵام ئەو توندوتیژی و تیرۆرەی گرووپی شێخ زانا، جۆرێكە لەتوندوتیژی تایبەت، دەتوانین بڵێین ئەگەر توندوتیژییەكی سروشتیی لەلای مرۆڤ و لە كۆمەڵگاكاندا هەبێ، ئەوە توندوتیژیەك كە گرووپی شێخ زاناو هاوشێوەكانی بەرهەمیان هێناوە، بەتەنیا سروشتیی نییە، هێندەی ئەوەی توندوتیژییەكی بەرنامە بۆ داڕێژراوی عەقڵانییە و لە پشتییەوە ئابووریەكی گەورە هەیە، پارەیەكی زۆر هەیە، سیستەمێكی ئیدارەكردن هەیە، كۆمەڵێك پەیوەندی هەیە، ئاسانكاری هەیەو، لەسەر هەموو ئەمانەشەوە پرۆسەیەك هەیە بۆ بەئایدیۆلۆژیكردنی ئایین و بەكارهێنانی.. هەموو ئەمانە ڕێگەمان لێدەگرن كە بڵێین: ئەمجۆرە لەتوندوتیژی و تیرۆر درێژكراوەی ئەو توندوتیژییەیە كە لەكۆمەڵگای ئێمەدا هەبووە، ڕاستە لەكۆمەڵگای ئێمەدا توندوتیژی هەیە، بەڵام ئەم توندوتیژییەی شێخ زانا بەرجەستەی كرد و لەمەدا تەلەفزیۆن بۆی نومایشكرد، تەواو جیاوازە بە لەبەرچاوگرتنی هەموو ئەو پەیوەندیانەی كە شێخ لەگەڵ كەسانێكدا هەیبووە و پێناسەی ئەو توندوتیژیە تەواو دەكەن، كە بەداخەوە بەشێكی زۆر كەمیان تا ئێستا بۆ ئێمە ئاشكرا بووە. گرووپی شێخ زانا لە كۆمەڵگایەكدا سەری هەڵداوە كە بۆخۆی گیرۆدە بووە لەناو توندوتیژیدا بەهۆی ململانێی هێزە سیاسییەكانەوە، بەهۆی كرانەوەی سنوورەكان بۆ دەستی بێگانە و دزەكردنیان بەناو ئەو درز و بۆشاییەی كە لەكات و لە پێش و لەپاش شەڕی ناوخۆیی و پرۆسەی ئاشتبوونەوەشدا دەزگا ئەمنییەكانی ئێمەیان بەخۆیانەوە سەرقاڵكردبوو. ئەوەندەی ئەو دەزگایانە هەوڵیاندا لە هەولێر و سلێمانی بەدوای ئەوەی كە ئەوان پێیدەڵێن (جەلالی و مەلایی)دا بگەڕێن، ئەوەندە هەوڵیان نەدا، بزانن دەستی بێگانە چۆن مرۆڤی كورد دەكڕێ و بەكاری دەهێنێ و هێلانەی خۆی لەناو كۆمەڵگای ئێمە چێدەكا.

*** گوتت لە پشتیەوە بەئایدیۆلۆژیكردنی ئایین هەیە، ئایا ئەو كردەوانەی ئەو گرووپە لە ئاییندا جێگایان دەبێتەوە؟**

– ئایین، بەتایبەتی ئایینی ئیسلام لەتوندوتیژی بەدەر نییە، ئایینی ئیسلام چ لە دەقە ئاینیەكاندا، چ لە مێژووی ئەم ئایینە خۆیدا، هەر لەسەردەمی خەلافەتەوە مێژووی ئیسلام مێژوویەكە خاڵی نەبووە لە توندوتیژی و لە نواندنی یان دروستكردنی جۆرێك لەتۆقین و ترس. بەڵام (گوتار)ی ئەم ئایینە لە هەموو كاتێكدا ئیشی لەسەر ئەم ڕەهەندە نەكردووە. سەردەمی ئیسپانیا و پێكەوەژیانی مسوڵمانان و مەسیحیی و ئەوانیتر بۆ ماوەی سێسەدساڵ، نموونەی ڕەهەندی ئارامیی و لێبووردەیی ئایینی ئیسلامە. كەواتە كۆی مێژووی ئەم ئایینە هەموو كات ئامانجی ئەم ئایینە نەبووە. ئایین هەمیشە ئامانجی خۆی لەدروستكردنی توندوتیژیدا سەقامگیر نەكردووە، ئایین پەیامێكی هەیە كە دەیەوێ ڕێكخستنێك لە نێوان تاكی بڕوادار و یەزداندا دروست بكات. ئەمە پەیامی سەرەكیی زۆربەی ئایینەكانە، دەكرێ ئەم پەیامە بەهۆی كەسانێكەوە كە هەم یەزدان بەگرنگ وەردەگرن و هەم مرۆڤ، تەفسیرێكی نەرم و نیانی بۆ بكرێ و ئایین ببێتە دروستكەری سەكۆیەك بۆ ناساندنی یەزدان بەمرۆڤ و بۆ ئەوەی مرۆڤ بتوانێ لە یەزدانی خۆی نزیكبێتەوە. لەلای حەلاج و ئیبن عەرەبی و مەحوی و مەولەوی خۆمان، ئەم ڕەهەندەی ئایین دەناسینەوە، ئەگەرچی لەلایەن هاوسەردەمەكانی خۆیانەوە بەشێوەی جۆراوجۆریش سزا دەدرێن. بەڵام ئەگەر ئەم پەیامە ئاینییە كەوتە دەست كەسانێك، یان زەمینە و زەمان ئەو بوارەی ڕەخساند خەڵكانێك بتوانن ئایین بەكاربهێنن بەو شێوەیەی بۆخۆیان دەیانەوێ، ئەوە چ مەرج نییە ئایین بێتە ڕێكخەری پەیوەندیی نێوان مرۆڤی بڕوادار و یەزدان. لەوكاتەدا دەكرێ ئایین بكرێتە ئامرازێك، بكرێتە ئایدیۆلۆژیا و مەرامێكی تایبەت كە بەدەرنەبێ لە میزاجی شەخسیی ئەو كەسانە و بەكاری بهێنن بۆ ئەو ئامانجەی كە خۆیان هەیانە. ئەمە ئەو دۆخی قەیرانەیە كە ئایین تێیدەكەوێت و تیایدا هێندەی ئەوەی ئایین لە هەوڵی ئەوەدایە مرۆڤی بڕوادار دروستبكات، مرۆڤ هەڵدەستێ ئایین لە سوودی بیروڕاكانی خۆی بەكار دەهێنێ و لە ئەنجامی ئەمەشەوە هەم خۆی و هەم خودای بیردەچێتەوە. ئێمە ئێستا لەسەردەمێكی وەهادا دەژین. بەلایكەمەوە شێخ زانا و هەندێ لە مەلاكانی هەولێر ئەوەیان سەلماند. بۆیە دەبێت ئێمە پرسیار بكەین، ئایا بۆچی لەسەردەمانێكدا كە لە هەموو سەنتەرەكانی جیهانی ئیسلامدا، لە قورتوبەوە بۆ هیندستان و لە بوخاراوە بۆ شارەزوور و دینەوەر و بەغدا و كوفە و حەبەشە، سەد مزگەوت نییە، وەلێ بە هەزاران مسوڵمان و عاریف و سۆفی و ڕاڤەكار و شاعیری گەورەی مسوڵمانت هەیە، كەچی لە هەولێرێكدا كە بەتەنیا سێ سەد و ئەوەندە مزگەوت دروستكردووە، جگە لە كەسانێك كە بەناوی ئایینەوە قیژەقیژیانە بەسەر ئەو خەڵكە هەژارەوە، بەدەگمەن گوێت لەدەنگی بڕوادارانی ڕاستەقینە دەبێت. بۆیە سەردەمی ئێمە سەردەمی ئیسلام نییە وەك ئایین، **بەڵكو سەردەمی ئیسلامیستەكانە و ئەمانیش پەیوەندیی نێوان بڕواداران و یەزدانیان بەجۆرێ شێواندووە، مرۆڤ ناتوانێ جیاوازیی نێوان مزگەوت وەك شوێنی تەقییە و عیبادەت و مزگەوت وەك مەعسكەری پەروەردەكردنی مرۆڤكوژان بكات.** بە تێكچوونی پەیوەندیی نێوان بڕواداران و یەزدان و لەبیركردنی یەزدان لەلایەن مرۆڤەوە، تیرۆریست و شەڕانییەكان دەتوانن ژیانی هاوبەش بشێوێنن. بۆیە ناكرێ ئایین وەك ئایین تاوانبار بكەین، بەڵام لە شوێنێكدا ئایندارەكان، بڕوادارەكان و ئەهلی مزگەوت و عیبادەت، مەسئولیەتێكیان هاتۆتە سەرشان: شێخ زانا بەرلەوەی چەقۆ بەملی كوڕە گەنجێكی گوڵەبەرۆژەفرۆشدا بهێنێ، ڕستەیەكی ئایینیی پێ تەڵقین

شێخ زانا و گرووپەكەی لە ڕیزی هەموو كۆنە بەعسی و جاش و موستەشارو خیانەتكارەكانیتری دیكەی نەتەوەی ئێمەدان و ئەوانەش لە زوومرەی ترسنۆكترین و شەرمەزارترین مرۆیەكانی ئەم كۆمەڵگایەن

ئەوەندەی ئەو دەزگا ئەمنییەكان هەوڵیاندا لە هەولێر و سلێمانی بەدوای ئەوەی كە ئەوان پێیدەڵێن (جەلالی و مەلایی)دا بگەڕێن، ئەوەندە هەوڵیان نەدا، بزانن دەستی بێگانە چۆن مرۆڤی كورد دەكڕێ و بەكاری دەهێنێ و هێلانەی خۆی لەناو كۆمەڵگای ئێمە چێدەكا

دەكا كە بریتییە لەڕستەی شایەتمانهێنان، واتە ئەو ڕستەیەی كە پەیمانی ناخ و نیەتمەندی مرۆڤ بە یەزدان ڕادەگەیەنێ: (أشهدُ): بەهۆی پیتی ئەلیفەكەیەوە كە لە قووڵاییدا گۆدەكرێ و هەناسەی ڕۆح لەگەڵ خۆی دەهێنێتەدەرێ و دەیكاتە پەیژەیەك بۆ سەركەوتن و گەیاندنی دەنگی خۆی بۆ لای پەروەردگار، هەم دەنگی ناخە و هەم ئامادەیی بێواسیتەی تاكەكەسی بڕوادارە لەبەرامبەر یەزداندا. مسوڵمان بەهۆی ئەم لە ناخەوە هاتنە گۆیەیەتی كە خۆی

شاری هەولێر وەك شارێكی تایبەتمەند بەدرێژایی مێژووی خۆی دابڕ نەبووە لەكردەی نێربازی، نێربازی لە هەولێردا كلتورێكی دوورودرێژە

وەك بڕوادارێك دەسەلمێنێ و خۆی دەكاتە شاهید بەسەر بوونی یەزدانەوە و یەزدان دەهێنێتە ناو ناخی خۆیەوە. مرۆڤی بڕوادار هەمان كەسی خۆزگار كردووە لە ئەشكەوتی ئەفلاتوونی كە بەچاوی دڵ حەقیقەت دەبینێ و لە شایەتماندا ئەم ڕاستییە بەرجەستە دەكات: (أشهدُ أن لا اله الا ألله وأشهدُ أن محمدا رسول الله.) لە دوای بەكارهێنانی شێخ زاناوە بۆ ئەم ڕستەیە، ئێمە لەبەردەم ئەو پرسیارەداین: یا ئەوەتا دەبێ ئیماندارەكانی ئەم وڵاتە بیسەلمێنن ئەم ڕستەیە پەیوەندی بە ئایینی ئیسلامەوە نییە، یان ئەوەتا دەبێ پەیمانمان پێ بدەن كەجارێكی دیكە ڕێگە بە هیچ كەسێك، یان تیرۆریستێك نەدەن ئەو ڕستەیە بەكاربهێنێ و لەدوای بەكارهێناكەشی خەڵكمان بۆ سەربڕێ. بۆیە ئالێرەدا **بڕوادارانی ئەم وڵاتە بەرپرسیارییەكی گەورەیان كەوتۆتە سەرشان، ئەوان ئەگەر بڕوایان بەو شەهادەیە هەیە، دەبێ ئەو شەهادەیە لەو گوناهە پاكبكەنەوە كەشێخ زانا لەسایەیدا كردی.** ئەگەر ئەمە بەگرنگ نەگرن و گوێ نەدەن بەوەی هەر كەسێ چۆن بیەوێ ئەم شەهادەیە بەكاربێنێ، مانای وایە دەرگایان ئاوەڵاكرد بۆ ئەوەی ئەم كۆمەڵگایە ببێتە كۆمەڵگایەكی شێخ زانایی و هەر كەسێ بتوانێ هەر پەیامێكی ئایینی بەو جۆرەی كەخۆی دەیەوێ و لە بەرژەوەندی مەرامەكانێتی ڕاڤە بكات و بەناوی ئایینەوە تەوجیهی بكات. هیچمان ئینكاری ئەوە ناكەین كە شێخ زانا دەڵێ من موسڵمانم، بەڵام ئەوەی دەبێ لەلایەن ئیمانداران و ئەوانەی كە پاكانە بۆ ئەم تاوانانە دەكەن و بەرگریی لە ئایین دەكەن، پێمان بڵێن ڕاستە ئەم ڕستەیە، ڕستەی ئایینە، بەڵام لێرەدا ئایین تاوانبار نییە بەقەدەر ئەوەی شێخ زانایەك، یا گرووپێك، یان كەسانێك كە لەدروستكردنی گرووپی شێخ زانادا دەستیان هەبووە، لە خراپ بەكارهێنانیدا تاوانبارن. چیدی ناكرێ مسوڵمان بین و لە ئاست ئەم شێواندنە گەورەیەی شێخ زانادا بۆ ڕستەی شەهادەت بێهەڵوێست بین. شێخ زانا بەهەموو مانایەك پەروەردەبووی ناو سیستەمی ئایینی ئەم وڵاتەیە، یان پەروەردەی ئاراستەیەكی زۆر توندڕەوە لە پەروەردەی ئایینی ئەم وڵاتەدا، كە لە مزگەوتەكانەوە سەرچاوە دەگرێ. بۆیە ئەوە هەڵوێستێكی ئەخلاقی و مەبدەئیە، دەبێ بڕوادارانی ئەم وڵاتە بەرگریی لەو ڕستەیە بكەن، چونكە لەدوای گۆكردنی ئەو ڕستەیە قەتڵی مرۆڤێك ڕوویدا و لەگەڵیدا هەموو نەفسی مرۆڤایەتی بە كوشت چوو. ناكرێ لەمەودوا مسوڵمان شایەتمان بهێنێت و ئەم قەتڵەی بیربچێتەوە. ئایا ئێمە بیانوو بۆ ئەو قەتڵە دەهێنینەوە كەقەتڵێكی خراپە، یاخود بەرگریی لەو ڕستەیە دەكەین كەهیچ بەستنەوەیەك لە نێوان ئەو ڕستەیە و ئەو كردەوەیەدا نییە. بۆیە هەر بەوەندە ناوەستینەوە كە مەلاكان و وەزارەتی ئەوقاف لەسەر تەلەڤزیۆن، یاخود گروپە ئیسلامیەكان بەیاننامەیەكمان بۆ دەربكەن و بڵێن: ئەوە كردەوەیەكی تیرۆریستانەیە و پەیوەندی بە ئایینی ئیسلامەوە نییە. ئەوان دەتوانن بڵێن هەڵنەستانەوە بۆ ڕێزلێنان لە گیانی شەهیدان و سروودی نیشتیمانی لە پەرلەمان و گوێنەدانە بەها هاوبەشەكان، پەیوەندی بە ئیسلام و شەرعەوە نییە، بەڵام بۆ ڕستەیەك كە بەهۆیەوە مرۆڤ شەهادەی پێدەهێنێ، ئەم پاساوە ناخوات. ڕستەیەك كەسەرەتای شەهادەتهێنانە بەئایینی ئیسلام كەوتۆتە خەتەرەوە، كەواتە كۆی ئایین لەمەترسیدایە. بۆیە ئەگەر ئەوان ئەوە فەرامۆش بكەن، واتە دەرگایان كردەوە لەسەر شێخ زاناكانی دیكە، بۆ ئەوەی هەمیشە بتوانن ڕستە بنەماییەكانی ئایین بەكاربهێنن و لەسایەیدا ئەو قەتڵانە بكەن.

* **جگە لەو ڕستەیە، شتێكی دیكەش هەیە كەخەڵك پرسیاری لێی هەیە، ئەوان ئایینیان كردۆتە ئامرازێك، بەڵام ئایا ئایین هیچ پەیوەندییەكی هەیە لەگەڵ نێربازی و سێكسدا؟**

– دیسانەوە مێژووی ئیسلام، مێژوویەك نییە تیایدا سێكس قسەی لەسەر نەكرابێ، هەڵبەتە من پسپۆر نیم لەمێژووی ئیسلامدا، بەڵام سەرچاوەگەلێكی زۆرمان هەن كەباس لە گوتارگەلێكی زۆر ئاشكرا دەكەن لەئایینی ئیسلامدا سەبارەت بە (حەرەمی جنسی)، (خرۆشانی جنسی)، سنووری نێوان (نێر و مێ و نێرەمووك)، پەیوەندی نێوان (ئەوەی پیرۆزە و ئەوەی جنسییە)، سۆزانێتی و خەتەنە و جوتبوون، جیماع و شەیتانیبوون... لەلایەن موسڵمانەكانەوە قسەگەلێكی زۆر كراوە لەسەر سێكس، ئەمە بەدرێژایی مێژووی ئیسلام تا ئەو كاتەی ئەم ئایینە دەبێتە ئاینێكی زۆر داخراو لە سەدەی هەژدە و نۆزدەدا، چونكە پێشتر ئەم ئایینە لەقۆناغی جیاوازدا كرانەوەی زۆری لەوبارەیەوە بەخۆیەوە بینیوە. هەر هەوڵدانی ئەوەی كەئیسلام دەیەوێ كاری سێكسی پیاوێك لەگەڵ چوار ئافرەتیشدا بەشەرعی بكا، ئەمە بۆ خۆی لەئەنجامی ئەو ترسەوە بووە كە لە سێكسكردن لەناو ئەم ئایینەدا، هەیە. دوای ئەوانە ئێمە لە مێژووی ئیسلامدا كەسانێكی وەكو (شێخ ئەلنەفزاوی)مان هەیە بە خۆی و بە كتێبی (الروض العاطر فی نزهة الخاطر)، كە لە سەدەی شازدەیەمی زایینیدا لە

بەیانیان زوو بەسەر شەقامی دەرەكی سلێمانی تاسڵووجە و سەدمەتری هەولێردا بڕۆ بزانە نیشانەی چ مرۆڤگەلێ بەجێماوە و چ قەسابخانەیەك هەڵخراوە بۆ سەگ و پشیلە كە تەنیا گوناهیان ئەوەیە لەمپەڕی شەقامەڕێوە بپەڕنەوە بۆ ئەوبەر! ئەم مرۆڤانەی ئەو تاوانانە دەكەن هەر ئەوانەن كە خۆیان بە خودا پەرست و مسوڵمان و كوردی ڕاستەقینە دادەنێن و هەر ئەوانەشن كە لە چێشتخانەكاندا، بە چوار شیش كەباب و قۆزی و لاتەڕاف تێر ناخۆن

تونس نوسیویەتی. لەو كتێبەدا ئەو وەكو موسڵمانێك، وەكو قازییەك ئیش لەسەر تەفسیركردنێكی پزیشكیانە و تەندروستانەی كاری سێكسی دەكا و بۆ ئەمەش سوپاسگوزاری پەروەردگارە: (بسم الله الرحمن الرحیم. الحمدوا لله الذی جعل لذة الكبری للرجال فی فروج النساء و جعلها للنساء فی ایور الرجال، فلا یرتاح الفرج و الآ بالأیر و لا الأیر الآ بالفرج). بەدیوێكی تردا سێكس و توندڕەوی پەیوەندییەكی زۆریان بەیەكەوە هەیە، هەموو كارێكی سێكسی خۆی لەخۆیدا ئامانجێكی توندڕەوانەی لە پشتە، سێكس كردن بریتییە لە داگیركردنی جەستەیی نێر بۆ ئەویتر لەڕێی جوتبوونی جنسیەوە، كە ئەمە جیاوازە لە (ئیرۆتیكا)، كە بریتییە لە بەشداربوونی دوو كەس لەڕێی تەسلیمبوونیان بەیەكتر لەكاری جوتبووندا.

بەراستی پەیوەندییەك هەیە لە نێوان ئایین و نێربازیدا، وەكئەوەی لە كاری ئەم گرووپەدا بینیمان. ئەمەش پەیوەندیی بەدوو حاڵەتەوە هەیە، یەكەم شاری هەولێر وەك شارێكی تایبەتمەند بەدرێژایی مێژووی خۆی دابڕ نەبووە لەكردەی نێربازی، نێربازی لە هەولێردا كلتورێكی دوورودرێژە. دووەم مەسەلەی سێكسكردن وەكو گوتم بریتییە لەدەسەڵاتگرتنە دەستی كەسێك بەسەر كەسێكی دیكەدا لە ڕێگای سێكسیەوە. ئەمكارە تەنیا نێرینە دەتوانێ پێی هەستێ و تەنیا ئەو بەم مانایە (سێكس) دەكات. ئەمەش حاڵەتێكە ئەوەمان بۆ دەسەلمێنێ كە ئەو پیاوانەی دووچاری نەبوونی متمانەی تەواو بەپیاوەتی خۆیان بوون، دەچنە گەمەیەكی سادۆماسۆشییەوە، كە تیایدا هەم دەتوانن ئازاری ئەوانیتر بدەن و هەم بۆخۆشیان ئازار بدرێن. لێرەدا ئامانجی جوتبوون بریتی نییە لە چێژ وەرگرتن، بەقەدەر ئەوەی بریتییە لە ئازاربەخشی و ئازاردان. وشەی (سێكسووس) كە لە یۆنانیەوە هاتووە، ئاماژەیە بەئەندامی نێرینە. ئەندامی نێرینەیی لە كۆی جەستە دابڕ دەكرێ و دەكرێتە چەكێك و بەكاردەهێنرێ بۆ دەستدرێژیكردن و سەركوتكردن و داگیركردنی جەستەی ئەویتر. لەمكارەدا نێرینە نایەوێ بە ئەویتر بگات، نایەوێ پەیوەندیی سۆزگەرایی قوول دروست بكات و (دەستگەمە)ش تەنیا پێشەكییەكە بۆ داگیركردن و چوونە ناو ئەویترەوە. لەبەر ئەوە زۆر ئاساییە وەختێك تۆ كۆمەڵێك خەڵكی ئاوات هەیە و ئەمانە بێ متمانەن بەخۆیان، هەموو ڕێگایەك بەكاردەهێنن بۆ ئەوەی ئەو متمانەیە بۆ خۆیان بگێڕنەوە. شێخ زانا بە ئاشكرا باسی لەوە دەكرد كە ئەوان پێویستە (شوجاع) و (بوێر) و (چاونەترس) بن و دەستیان لە هەموو شت ڕابێت و چییان پێگوترا وەكخۆی جێبەجێی بكەن، چونكە بەپێی ڕاڤەی ئەو بۆ ئایین، مرۆڤی موجاهید پێویستە لە پێناوی خوادا هەمووشتێك بكات. لێرەدایە كە ڕاڤەیەكی تایبەت بۆ دین، پەیوەندی لە نێوان سێكس و ئایین و نێرایەتیدا دروستدەكات. لەكاتێكدا ڕاڤەی حافزی شیرازی و مەولەوی تاوەگوزیی و مەنسووری حەلاج و ئەوانیتر پەیوەندییەكی نەرم لە نێوان ئایین و مێیینەیی و چێژ و توانەوەدا دروستدەكات..

* **با بێینە سەر بابەتێكی دیكە: زۆربەی ئەندامانی گرووپی شێخ زانا دەرچووی زانكۆی سەلاحەددین و یەكێكیان مامۆستایە لەو زانكۆیەدا، بۆچی خەڵك لە زانكۆی ئێمەدا دەبێتە بكوژ و سەربڕ؟**

– برام، لەبەر ئەوەی زانكۆی ئێمەش دروستبووی ناو ئەم كۆمەڵگایەیە، زانكۆی ئێمە لە مێژووی خۆیدا بۆ یەك سات نەیتوانی نموونەی كۆمەڵگایەكی دیكە بخاتە پێش چاو. زانكۆی ئێمە وەكو سیاسەتی ئێمە هەڵگری گوتارێكە هێندەی دەیەوێ كۆمەڵگا كۆپی بكاتەوە و عەقڵیەتە دەستەڵاتدارەكانی كۆمەڵگا، لە زانكۆشدا ببنەوە بەدەستەڵاتدار، هێندە نایەوێت عەقڵانیەتێكی دژ و ڕەخنەیی بەرهەم بهێنێ. بۆیە ئەم زانكۆیە لە ناهوشیارییەكی قوڵدایە بەرامبەر پێگەی خۆی لەم كۆمەڵگایەدا. زانكۆیەك كە ناهۆشیارە بەرامبەر بە ڕۆڵی خۆی لە كۆمەڵگادا، زانكۆیەكە نەك هەر دەست دەخاتە ناو دەستی هێزە تەقلیدی و كۆنەخوازەكانی ئەم وڵاتەوە، بەڵكو خۆشی وەك درێژكراوەیەكی ئەو هێزانە دەبینێ. ئەمە جگە لەوەی گرنگییەكی زۆریش دەدا بە دروستكردنەوەی هەموو ئەو سەنتەرە كۆنەخوازانەی لەكۆمەڵگادا هەن. زانكۆ هیچ وەختێك بوێریی ئەوەی نەبووە ستایلێكی دیكەی ژیان بۆ كۆمەڵگای كوردی پێشكەش بكا. وەختێ لەزانكۆیەكدا بەدرێژایی چەندین ساڵ هیچ تازەبوونەوەیەكی مەنهەجی و زانستیی ڕوو نادات، وەختێك ئەو پێوەرانەی كە لە ڕێگایەوە مامۆستا و قوتابی وەردەگیرێن، پێوەری لە سەدا سەد زانستی نین، وەختێك زانكۆ دەبێتە مزگەوتێكی دیكە، وەختێك بەشەكانی وەك عەرەبی و دیراساتی ئیسلامی دەبنە ئەو بەشانەی كە تێیدا ململانێی ئایدیۆلۆژی و ئایینی جێگەی ململانێی زانستی دەگرێتەوە، كاتێك پەیوەندییەكان لە پەیوەندی زانستیەوە دەبنە پەیوەندی ئایدیۆلۆژی و ئایینی و هتد، بێگومان ئەم زانكۆیە زەمینەسازییەكی باش دەكا بۆ بەرهەمهێنانەوەی توندڕەوی. بۆیە هەروەك چۆن پێویستە حیزبەكانی ئێمە، لەپێش هەموویانەوە پارتی و یەكێتی، ئیدارەی حكومەت، حیزبەكانی دەرەوەی ئۆپۆزسیۆن، ئەهلی مزگەوت، ڕۆشنبیران، دەزگای ئاسایش و ناوخۆ و ڕاگەیاندنەكان لە دوای ئەم كارەساتەوە بە خۆیاندا بچنەوە، ئاواش زانكۆ ناتوانێ بەبێ پێداچوونەوە و چاوگێڕانەوە بەو هۆیانەی كە بۆچی زانكۆ لە پێشكەشكردنی ئەم دیاردەیەدا دەستی هەبووە، بەردەوامبێ لەوەی هەر ستایشی خۆی بكا و سوێند بە قوتابیەكانی بخوات بەبێ ئەوەی چاودێریی و لێپێچینەوەی هەبێ لەسەر ئەو بەڵێن وەرگرتنە. ئەمڕۆ چەندە لایەنی دینی، سیاسی و ئیدارە و دەزگاكانی ڕاگەیاندن لەقوڕاوێكدا گیریان خواردووە، كە شێخ زانا و گرووپەكەی بۆی دروستكردوون و پێویستە لەڕێی پێداچوونەوەیەكی ڕەخنەییانە بەكۆی پەیوەندییەكانیاندا خۆیانی لێڕزگار بكەن، ئاواش زانكۆ لە هەمان قوڕاودایە و پێویستە پێداچوونەوەیەكی خۆی بكات. ئەمڕۆ زۆر پێویست بوو، زانكۆ دەستپێشخەری بكات بۆ دامەزراندنی سەنتەرێكی توێژینەوە و داوای كۆی ئەو دۆكیۆمەنتانەی گرووپی شێخ زانا و گرووپە توندڕەوەكانیتر بكات و توێژینەوەیان لەسەر بكات. بەتایبەتی لە بەشی مێژوو، كۆمەڵناسی، پەروەردەی دەروونشیكاری. گرنگە بەشی مێژوو لەمەودوا چەندین باسی ماستەر و دكتۆرای خۆی لەسەر مێژووی توندڕەوی لە ناو مێژووی سیاسی كوردا، پێشكەش بكا، دیراسەیان بكات و هۆكارەكانی دروستبوونی و شێوازەكانی توندڕەوی لەم كۆمەڵگایەدا ڕوونبكاتەوە. پێویستە بەشی مێژوو ئەو بیرۆكەیە تووڕ هەڵدات كە هزریی مێژوویی و زانستی مێژووی لە وڵاتی ئێمەدا بەخۆیەوە گیرداوە و ئەویش ئەوەیە كە دەڵێ: گوایە تەنیا ئەو شتە مێژووە، كە پەنجاساڵ و پتر كاتی بەسەردا تێپەڕیوە. شێخ زانا مێژووی هەنووكەی ئێمەیە و پێویستە لە زەمینەی دروستبوونی تێبگەین و ئەمەش كاری پسۆڕانی مێژووە. گرنگە بەشی كۆمەڵناسی لەو خەوە دۆگماییەی خۆی بێدار بێتەوە و چیدی بە (مەعریفەی كەمپووتی)یەوە ڕووبەڕووی گرووپی تاوانباران نەبێتەوە، كە گوایە هەردەم لەناو هەژاران و نەخوێندەواراندا ڕێژەی تاوان زیاترە. پێویستە ئەم بەشە بەوردی دیراسەی كۆمەڵێ دیاردە و پەیوەندی بكات كە لە كۆمەڵگادا ڕەواجیان هەیە و جگە لەتوندوتیژی وتۆقین زیاتر ناتوانن هیچ شتێكی دیكە بەرهەم بهێنن. لەمەودوا بەشی كۆمەڵناسی ئەگەر بەرنامەی نەبێت بۆ توێژینەوەی حاڵەت و ژیانی هەریەك لە شێخ زانا، وەستا فاریق، ئەژی، مەریوان و كارزان و ئەوانیتر، بەمانای ئەوەیە وەك بەشێكی زانستی لەسەردەمەكەی خۆی دواكەوتووە. ئەوە كاری بەشی دەروونزانیە كە تاكو چەند ساڵێك دیراسەی كەسایەتی و شوناسی هەریەك لەو تیرۆریستانە بكات. بەهەمان شێوە پێویست بوو وەزارەتی پەروەردە زۆر بەجدی لەسەر ئەو مەنهەجی خوێندن و شێوازی وانە گوتنەوە و پەیوەندی نێوان مامۆستا و قوتابی، بوەستایایە، كەجگە لە تووڕەكردن و ترساندن و تۆڵەكردنەوە و دواجار كەسانی وەك شێخ زانا شتێكی دیكە بەرهەم ناهێنێ. شێخ زاناو گرووپەكەی هەر تەنیا زانكۆ بەرهەمی نەهێناون، شێخ زانا لە یەكی سەرەتاییەوە نەچووە بۆ یەكی زانكۆ بۆ ئەوەی بڕوانامەی هەندەسە بێنێ، شێخ زانا لەناو خانەوادەیەكی كوردی و لە توێژێكی پێگەدیاری كۆمەڵایەتییەوە، سەریهەڵداوە و بە زنجیرەیەك پرۆسەدا تێپەڕیوە كە سیستەمی كۆمەڵایەتی و پەروەردەیی ئێمە لێی بەرپرسیارە. بۆیە زانكۆش وەك دوا قۆناغێك كەبڕوانامەی بەمانە بەخشیوە، پێویستی بەچاوگێڕانەوەیەكی جدی هەیە بەخۆیدا.

* **لەناو هەندێك لەكۆلیژەكانی زانكۆدا، مزگەوتی بچووك هەیە، ئەمە چۆن لێكدەدەیەوە، ئایا بۆچی زانكۆ مزگەوت لەناو كۆلیژدا دروستدەكا؟**

– هەڵبەت دیاردەی مزگەوت دروستكردن لەناو زانكۆدا، دیاردەیەكی تەواو خۆر هەڵاتی و كوردستانیانەیە. لەجیهاندا زانكۆ و كەنیسە، زانكۆ و پەرستگا و

كاتێك زانكۆ دەبێتە مزگەوتێكی دیكە، بێگومان زەمینەسازییەكی باش دەكا بۆ بەرهەمهێنانەوەی توندڕەوی

تێمپل، كەدەبنە زانكۆ و مزگەوت لەلای ئێمە، دوو دامەزراوەی جیاوازن. دوو جیهانبینی و دوو مەنهەجی جیاوازی پەروەردەكردنیشیان هەیە: زانكۆ شوێنێكە بۆ كۆكردنەوەی ئەو كەسانەی كەبەدوای زانیندا دەگەڕێن، یان زانین ئامانجی یەكەمی زانكۆیە تا بەپێی هەندێ دیسیپلینی عەقڵانی كە هەر لە سەدەكانی ناوەڕاستەوە مشتومڕیان لەسەرە، فێری قوتابیەكانی خۆی بكات. لە كاتێكدا مزگەوت ڕێكخەری پەیوەندیی تاكە كەسە بە یەزدانەوە بەهۆی (بڕوا)وە و ئەو ڕێنماییانەی پێویستە تاكە كەس بیزانێ لەسەر ئەو ئایینەی بڕوای پێهێناوە. خاڵێكی دی، كە بەڵای منەوە زۆر جەوهەرییە ئەوەیە كە ئایین لەناو زانكۆی ئێمەدا وەك مادەیەك بۆ زانست ناخوێندرێ، لەوێ قوتابی كەسێك نییە كە بەزەینێكی زانستییەوە، بە ئاوەزێكی شیكاریانە و ڕەخنەییانەی ئەكادیمییەوە لەسەر مەنهەجێكی زانستی، ئایین دیراسە بكا. ئەو كەسێك نییە لە دەرەوەی بابەتی دیراسەكەی، بەڵكو پەیڕەوكارێكی ئایینیە. ئەمەش خاڵێكی زۆر دەردناكە بۆ زانكۆ، كەدەزگایەكە ئاراستەكردنی زانستیانە ئامانجی بنەماییەتی. لێرەدایە ئێمە تێدەگەین كە زانكۆ شوێنی خۆیداوە بە مزگەوت، یاخود بابڵێین دەیەوێ تەقلیدی مزگەوت بكاتەوە. خاڵێكی دیكە ئەوەیە زەمەنی دیراسەكردن لە زانكۆدا، هەمیشە زەمەنی دیراسەكردنی زانست نییە، بەڵكو زۆرجار ئەم زەمەنە، دەبێتە زەمەنێكی ئایینی: لەكاتی نوێژكردنەكاندا دەوام زۆرجار دوا دەخرێ، لەبەرئەوەی سەرۆك بەش، یان مامۆستا دەچێ نوێژەكەی دەكا، لە بەرنامەدانانی زانكۆدا هەمیشە حیساب بۆ موناسەبە ئایینەكان دەكرێ. بۆیە تۆ دەبینی لەو كاتانەدا پێویستت بەوەیە زانكۆ كراوەتر بێ لەكۆمەڵگا، بۆ نموونە لە ڕەمەزاناندا، دەبینی زانكۆ داخراوترە لە كۆمەڵگا. ئەگەر لەبازاڕدا بەپێی مۆڵەتی بازێڕڤانی هەندێ دوكان بۆیان هەبێ، لە ڕەمەزاندا بە ڕۆژ بكەنەوە و كەل و پەلی خۆیان بفرۆشن، لەزانكۆدا دەبێ هەوڵی زۆر بدەی تا كافتریاكانی قوتابیان و مامۆستایان بكرێنەوە.. كەواتە ئێمە زیاد لە بەڵگەیەكمان بەدەستەوەیە ئاشكرای دەكەن زانكۆ تەسلیم بەعەقڵییەتێكی تەقلیدی بووە و ئەمەش وایكردووە ئەو شتەی كە لەكۆمەڵگادا هەیە لەزانكۆشدا دووبارە ببێتەوە. زانكۆ هەرگیز بەدوای دروستكردنی خاڵی جیاوازیی لەنێوان خۆیو كۆمەڵگادا نەگەڕاوە، هێندەی ویستوویەتی كۆمەڵگا لەخۆی ڕازی بكا و ئەمەش بەڵگەیە بۆ پرسیارەكەی جەنابت..

* **دیارە چەند ساڵێكە كردەی تیرۆریستی لەكوردستان بەتایبەت لە هەولێر ڕوو دەدا، چەند ساڵێك پێش ئێستا تۆ پرۆژەیەكت بۆ حكومەت و دەزگاكانی ئاسایش پێشكەش كرد، وەڵامی ئەو لایەنانە بۆ پرۆژەكەت چی بوو یا چ خاڵێك لەو پرۆژەیە جێبەجێكرا؟**

– ئەم پرۆژەیە لەدوای ڕووداوی یەكی شوباتەوە، دوای ئەوەی كەچەند سیمینارێكمان گرت و تەئكیدمان لەوە كردەوە كەچیدی نابێ بۆ دۆزینەوەی، یا بۆ تێگەیشتن و بەدواداچوونی دیاردەی تیرۆر، پەنا بۆ فیكرەی پیلانگێڕی ببەین، بەڵكو ئەم دەستە ڕەشە لەناوەوەیە. ئەوە بوو بە هاوكاریی چەند مامۆستایەك هەستاین بەپێشكەشكردنی پرۆژەیەك بۆ سەرۆكایەتی زانكۆی سەلاحەددین، ئەو پرۆژەیە لەوێ پشتگیری كراو كۆنفرانسێكی لەسەر گیرا، بەئاگاداربوونی هەموو لایەنە پەیوەندیدارەكان، بە ڕاگەیاندن و وەزارەتی ناوخۆ و وەزارەتی پەروەردەوە لەو كۆنفرانسەدا ئامادە بوون. پرۆژەكە بەباشی پەسەندكرا و بڕیاردرا بەرز بكرێتەوە بۆ سەرۆكایەتی حكومەت. ئەوەندەی بزانم لەو كاتەوە بەرەسمیی ئاگادار نەكراینەوە كە ئەو پرۆژەیە چارەنووسی بەچی گەیشتووە. تەنیا شتێك كە ئێمە لەپرۆژەكەدا باسمان نەكردبوو، بەئیلهام وەرگرتن لەپرۆژەكە كرا، بریتی بوو لە خەندەقێك بەدەوری شاری هەولێردا، كە ئێمە بەهیچ شێوەیەك باسی ئەوەمان نەكردبوو. بۆچی بەتەنگ ئەو پرۆژەیە و پرۆژەی هاوشێوەی دیكەی نەهاتن، ئەمە بۆ من پرسیارێكە. بەڵام ئێستا ئێمە زۆر شتمان بۆ ڕوون دەبێتەوە و تێدەگەین دەبوو ئەم جۆرە پرۆژانە فەرامۆش بكرێن، چونكە ئەم پرۆژانە داوایان دەكرد كە دەزگاكانی ئاسایش بەبەشداری پێكردنی هاووڵاتیان بتوانن پێداچوونەوەیەك بە بەرنامەی كاری خۆیاندا بكەن. ئێمە چەندین پێشنیاری كۆنكرێتیمان خستبووە ڕوو: ئێمە شێلگیرانە داوای ئەوەمان كردبوو پێویستە متمانە لەنێوان خەڵك و دەزگاكانی ئاسایش دروست ببێ، ئەویش بەهۆی بەشداریپێكردنی خەڵكەوە، ئەمە نەكرا. ئێمە داوای ئەوەمان كردبوو ئەو شورابەندكردنی شار و كردنی بەقەڵایەكی داخراو پێویستە كۆتایی پێ بێت، بەڵام بۆ ئەمە دەبوو كارگەی ئەو دیواردروستكردنانە ئیفلاس بكات! بۆیە ئەوەی كرا بریتی بوو لەڕەنگكردنی ئەو دیوارە چیمەنتۆییانە. ئێمە داوای كەمكردنەوەی ئەو هەموو پرسگانەی ناوشارمان كردبوو كە هەم قەڵەباڵغی دروستدەكەن، هەم ئەو متمانەیەی كە پێویستە لە نێوان هاووڵاتیان و لایەنە بەرپرسەكاندا هەبێ، كەم دەكەنەوە. ئەوانە زیادیان كرد و توندوتیژی ئەوانە بۆ سەر خەڵك زیادی كرد، ئەمەش هەمووی بووە هۆی ئەوەی كەخەڵك لەبەتەنگەوە چوونی دەزگای ئاسایشدا، بەدانپێدانانی ئەو دەزگایانە خۆیان، هاوكارییەكی ئەوتۆی نەكەن.

* **ڕێوشوێنەكانی كە دەزگای ئاسایش لەماوەی چەند ساڵی ڕابردوو گرتوویانەتە بەر، چ كاریگەرییەكی لەسەر كەمكردنەوەی ئەو دیاردەیەدا هەبووە؟**

– بەبڕوای من ڕێوشوێنەكانی ئاسایش گرتنیە بەر نەیانتوانی ببنە هۆی ئەوەی كەخەڵك ئەم مەسەلەیە، بەمەسەلەی خۆی بزانێ. ئەمە كێشەیەكی زۆر گەورەیە تا ئەم ساتەوەختە. بۆیە زۆر گرنگە ئەو ڕێوشوێنانە بگۆڕێن، پێویستە ئەم شێوازی مامەڵەكردنە لەگەڵ خەڵك بگۆڕێ، واچاكە ئەم سەردەمی باوەشێنكردنە كۆتایی بێت و سەردەمی قسەكردن و گێڕانەوەی متمانە دەستپێبكات. ئێستا هاوكێشەكە بووە بەوەی كە هەموو خەڵك تاوانبارە و ئەم جۆرە وەستاندنەی لەسەر جادە بۆ ئەوەیە بیرت بێنێتەوە تۆ تاوانباری و من ئاگام لێتە. بەڵام ئەم خاڵی پشكنینانەی ناو شار جگە لە هەڵكفاندنی دەروونی خەڵكی و خۆماندووكردنیان، دەستكەوتێكی ئەوتۆیان نەبووە. ئەگەر بەردەوامیش بن دڵنیام لەوە زیاتر هیچ ئەنجامێكی نابێ، جا بۆیە ئاسایش پێویستە بەخۆیدا بچێتەوە، ئەم ڕووداوە ڕووداوێك نەبوو ئاسایش دروستی كردبێ، ئەمە گەنجێكی قوربانی بەهۆی ڕێكەوتێكەوە، یان هەر حیكایەتێكی ترەوە كە ئێمە ڕاستیەكەیمان نەزانیوە، خۆی لەدەستی ڕەشی شێخ زانا و گرووپەكەی ڕزگار كرد. ئێستا مەسەلەكە بۆتە ئەوەی كە ئەمە دەسكەوتێكی گەورەی ئاسایشە، ئێمە لەمەودوا دەبێ بەوە دەستپێبكەین و بڵێین: دەستتان خۆش و سەلامەت بن بۆ ئەو كارەی كردتان. كاكەگیان هەزارجار دەستتان خۆش و ئەو دەسكەوتە بۆ ئێوە، بەڵام چۆن ئیشی لەسەر دەكەی، چۆن لەڕێی ئەو دەسكەوتەتەوە متمانەی خەڵك بۆ خۆت دەگێڕیتەوە. تۆ كێشەی گەورەت هەیە، داوای هاوكاری بكە، كەس دوژمنت نییە، هەمووی هاوكاریت دەكەن، بەمەرجێ تۆ لەو قەڵای خۆ بەهەموشتزانی و دابڕانەت لە خەڵك، بێیتە خوارەوە.

* **لە وتارێكی (دنیای شتەبچووكەكاندا) باسی ڕۆڵی تەلەڤزیۆن دەكەیت لەبەرهەمهێنانی زەبروزەنگدا. ئایا بە لەبەرچاوگرتنی نمایشەكانی گرووپی شێخ زانا، پاش سیازدە ساڵ لە نووسینی ئەو وتارە، چۆن ڕۆڵی تەلەڤزیۆن هەڵدەسەنگێنی؟**

– ئەمە بۆ من ڕاستییەكی دەردناكە.. پیشاندانی ئەو دیمەنانە لە كەناڵێكی ڕەسمییەوە، بەبێ پێشبینیكردنی دوورترین دەرئەنجامە جۆربەجۆرەكانی و تەنیا لەبەر ئەوەی گوایە ئەم تیرۆریستانە (وەك خۆیان) بە خەڵك بناسێنن، ئەخلاقی ڕاگەیاندنی خستە قۆناغێكی دیكەوە. ئەمكارە وایكرد كە تێبگەین بەڕاستی تەلەڤزیۆن وەكو "ژان بۆدریار" گوتویەتی (دێوێكی شەڕانیە) و ئەگەر نەتوانرێ بە دروستی بەكار بهێنرێ، ئەوە زیاتر لەهەر میدیایەكی دی دەتوانێت لە كۆمەڵگادا توندوتیژی و زەبروزەنگ بەرهەم بهێنێ و وەك شتێكی سرووشتی نمایشی دەكات. ئەم مەترسییەمان پێش زیاتر لە دوازدە ساڵ هەستپێكردبوو، بەتایبەتی كە دوای ڕاپەڕین بینیمان شەپۆلێك هاتنی بەرهەمە تەكنیكییەكان بۆ كوردستان بەڕێوەیە بەبێ ئەوەی تێگەیشتن و لۆژیكێك هەبێت بۆ چۆنێتی سوود وەرگرتن لەو تەكنیكانە. ئێمە ئەوكاتە بەڵگەمان خستە ڕوو، كەچۆن تەلەفزیۆن دەتوانێت ڕۆڵێكی نێگەتیڤ بگێڕێ و دەستپێشخەری بكات لە بەرهەمهێنانی توندڕەوی و ئاساییكردنەوەی زەبروزەنگ و قووڵكردنەوەی ناكۆكییەكانی ناو كۆمەڵگادا. لە ئێستاشدا ئەم ڕووداوە چەندە ڕووداوێكی سیاسی، كۆمەڵایەتی، ئایینی و ئەخلاقی و ویژدانییە، ئەوەندەش كارەساتە لە جیهانی میدیا و ڕاگەیاندنی كوردیدا. هەروەها پیشاندانی ئەم دیمەنانە ئاشكرای كرد كە هەرچەندە ڕاگەیاندنی ئێمە لەڕووی تەكنیكی و ئامێر و كەلوپەلەوە دەوڵەمەند و هاوچەرخ و مۆدێرنیزەبوو بێت، هێشتا پێویستی بە عەقڵێكی ڕۆشنگەر و وردبین هەیە بۆ بەكارهێنان و كاراكردنی ئەو ئامێرانە و سوود لێوەرگرتنیان بە ئاراستەی پتەوكردنی ژیانی هاوبەشدا. (تەكنیك) بەبێ دەركردنی ئەو (لۆژیكەی) بەرهەمی هێناوە و بەبێ بوونی لۆژیكێك بۆ دروست بەكارهێنانی، كارەساتی گەورە دروستدەكات. ئەمەش دیاردەی باوی ئەو كۆمەڵگا دواكەوتوانەی وەك كوردستانە كە كەڵەكەبوونی سەرمایە و مەسرەفكردنی بەرهەمە تەكنەلۆژییەكان هاوشان نییە بە دروستبوونی كولتوورێك و تێگەیشتنێكی مۆدێرن لەو بەرهەمانە و كاریگەرییان بۆسەر ژیانی مرۆڤ. بەداخەوە دەڵێی ئەو وتارە لەگەڵ هەموو كەموكورییەكانیشیدا، بۆ ئێستا نووسراوە، ئەمەش هیچ مایەی دڵخۆشیی نییە..